

MAGYAR GYÁRIPAR

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségének lapja

LX. ÉVFOLYAM, 2020 10. SZÁM

Milyen év volt 2020, és milyen lesz 2021?

Dr. Futó Péter, Felcsuti Zsolt, Lakatos Péter, Gablini Gábor, Gál Pál Zoltán, Koji László, dr. Orosz Csaba, Vértes András, Wolf László, Wimmer István értékelője a jövő évre vonatkozó várakozásokkal

TARTALOM

FÓKUSZBAN

Milyen év volt 2020, és milyen lesz 2021?
Felcsuti Zsolt, Lakatos Péter, Gablini
Gábor, Gál Pál Zoltán Koji László,
dr. Orosz Csaba, Wolf László, Wimmer
István éértékelője a jövő évre
vonatkozó várakozásokkal 3

NAPIRENDEN

Nem 2020 volt a vezetéváltás éve 15
Nagyot esett a GKI fogyasztói bizalmi
indexe decemberben 16
Csökkent az OECD-tagállamokban
a munkanélküliségi ráta 16

EURÓPAI UNIÓ

Európai terv a környezetbarát,
intelligens és megfizethető
mobilitás előmozdítására 17
Európai Számvevőszék: a válság miatt
nöhetnek a tagországok közötti
gazdasági különbségek 18

KÖNYVJELZŐ

A Tiltott Város itt kitárul 19
A Biblia nagykönyve 20

**A MAGYAR GYÁRIPAR
az MGYOSZ hivatalos havilapja**

Kiadja a Munkaadók és Gyáriparosok
Országos Szövetsége

Szerkesztő: Kocsi Ilona

Szerkesztőség:

1054 Budapest, Széchenyi rakpart 3.

Telefon: 06 (1) 474-2041

E-mail: mgyosz@mgyosz.hu

Internet: www.mgyosz.hu

Layout és képszerkesztés: Csávás Viktória

Hirdetésfelvétel: klajko@mgyosz.hu

Telefon: 06 (1) 474-2041

ISSN: 1219-6193

**A gazdasági növekedés
beindításához pénzügyileg
stabil munkaadók, és fizikai-
lag és lelkileg is egészséges
munkavállalók kellenek**

Dr. Futó Péter, az MGYOSZ elnöke,
a Futureal cégcsoport tulajdonos elnöke

A társadalmi válságot is kezelni kell

A pandémia határozta meg idén az életünket. 2020-ban néhány hónapot leszámítva – a járvány nyomása alatt dolgoztunk. Nehéz év volt. Minimálisan csökkentek a személyes találkozások, számítógépekre, telefonokra terelődött a kapcsolattartás, és az üzlet jó része. Lestük-lessük az oltóanyagokról és a gyógyszerekről érkező híreket. Már látszik a fény az alagútban...Ám nem mindegy, hogy a társadalom milyen fizikai, mentális állapotban jut el odáig.

A járvány következtében vállalatok mehetnek tönkre, vagy kerülnek nehéz gazdasági helyzetbe, így tömegek veszthetik el munkájukat, sokan csökkentett bérből élnek. Az elszegényedés a vásárlóerőt is jelentősen visszafogja, így okozva újabb gondot a gazdaságban. Ezért nem csak a gazdasági válságot kell jól irányzott intézkedésekkel enyhíteni, de a társadalmi válságot is kezelni kell. Soha ilyen fontos nem volt, hogy a szociális védőháló erős legyen, segítse a rászorulókat.

Az MGYOSZ-ban korábban megfogalmazott javaslatunk ma is aktuálisak. A gazdasági szereplők pénzügyi stabilitása érdekében erősíteni kell az állami és önkormányzati kifizetések biztonságát, illetve jelentősen csökkenteni ezek határidejét. A korábbiakban már jól működő járulék-, adóelengedések hasznosak, célszerű továbbra is alkalmazni a válság által leginkább sújtott területeken. A befizetések elengedésének és moratóriumának (átütemezésének) kombinálása is célszerű. A „kurzarbeit” rendszere jól működött, az eddigi tapasztalatok hasznosításával, a szükséges módosításokkal érdemes lenne folytatni. Egyetértünk azon sokak által felvetett javaslattal, hogy a munkakeresési járadékot legalább fél évre kellene emelni, hiszen „békeidőben” sem könnyű 3 hónap alatt munkát találni, hát még válsággal terhelt periódusban.

A válság hatékony kezeléséhez további kormányzati források is szükségesek, akár egyes nagyberuházások időleges halasztása árán is. Ez nem az a helyzet, mint általában, hogy szigorú költségvetési politikával a hiány mindenáron történő visszafogását várnánk a kormánytól. A vírus legyőzéséhez nem elegendők a szokásos gazdasági eszközök. Ám csak akkor van értelme az államháztartási hiány elengedésének, ha az így megsokszorozódó forrásokból oda folyósítanak sok pénzt, ahol a legnagyobb a szükség. A gazdasági, társadalmi védőháló erősítése is elengedhetetlen ahhoz, hogy a vírus utáni korszakban újra induljon a gazdasági növekedés, megőrizzük a jól képzett és lojális munkavállalókat, akiknek fontos szerepe lesz az újraindításban.

De akad jó hír is: a járványnak a gazdaságban vannak nyertesei is. Ennek őszintén örülök. És drukkolok, hogy így maradjon. Sőt, gyarapodjon a győztesek tábora. Ehhez most kell a kormányzati segítség. Vállalatoknak, önkormányzatoknak, munkavállalóknak. A gazdasági növekedés beindításához ugyanis pénzügyileg stabil munkaadók, és fizikailag és lelkileg is egészséges munkavállalók kellenek. Ha ők megvannak, a restart is gyorsabban és könnyebben beindul majd.

Milyen év volt 2020, és milyen lesz 2021?

Immár hagyomány, hogy decemberben az MGYOSZ elnökségi tagjai – társelnökök és alelnökök – értékelik a búcsúzó évet, és beszélnek várakozásaikról az új évvel kapcsolatban. Tavaly ilyenkor a prognózisokban szó sem volt még a járványról. Váratlanul jött, és borított fel minden előrejelzést, minden tervet. Érthető, hogy most mindenki bizonytalanabb, amikor a 2021. évi várakozásokról beszél. Az biztos, hogy az első hónapokban még velünk lesz a vírus. Ám hogy meddig, s milyen romokat hagy maga után – társadalomban, gazdaságban –, az még rejtély. Így 2021 az az év lehet, amikor minden megtörténhet. Akár vége is lehet a COVID-19 okozta rémálomnak...

Felcsuti Zsolt: Elhúzódó nehézségek, megváltozó világ, visszaszoruló globalizáció

Kis túlzással, de az 1929-es nagy gazdasági válságot juttatta eszembe a 2020-as év. Tudom, hogy a visszaesés mértéke meg sem közelíti az akkori zuhanást, de talán a hangulat hasonló lehetett. Bizonytalan, ki tudja, mi jön még, reménykedő, hogy gyorsan vége lesz ennek is.

Ebben én nem vagyok biztos. Az 1929-ben induló világválság 1933-ig tartott... Az idei veszteséget már látjuk, ám azt nem, hogy milyen tovagyűrűző hatása lesz ennek a COVID-os történetnek. A következmények igazán csak 2021-ben, vagy az utána következő években jelentkeznek. Számomra ez a járvány 1. tanulsága. 2020-ban ugyanis sok országban nagyvolumenű mentőakciókat indítottak a kormányok, hogy amennyire lehet, mérsékeljék az emberek, cégek veszteségeit. Volt olyan ország, ahol a korábbi árbevétel 80 százalékát pótolják a járvány által érintett vállalkozásoknál, máshol hitelmoratóriumot vezettek be, vagy éppen a kamatot engedték el, támogatják a béreket, vagy pár hónapig teljes egészében fizetik a cégek helyett. Minden arról szól, hogy ezt a járványt a lehető legkisebb sérüléssel éljük túl a vállalatok és az emberek, hogy amikor vége lesz, teljes erővel beindulhasson a növekedés. Az állami támogatásnak azonban egyszer vége lesz. És mi jön utána? A vállalatok képesek lesznek azonnal a régi sebességre kapcsolni? Ott lesznek a korábbi vevők, ügyfelek, azaz lesz kinek szolgáltatni? Ebben is kételkedem. Az állami támogatás megoldás lehetett a hirtelen jött bajra, ugyanakkor el is kényelmesítheti az embert, a vállalkozást. Hozzá lehet szokni, hogy van segítség, az ügyfelek helyett az állam állja a számlát. Ez bumerángthatású lehet. Kezdetben segít, de később visszaüthet.

A COVID alatt ugyanis megváltozott a világ (2. tanulság). Sokan otthonukba kényszerülve dolgoznak, elmaradnak az üzleti utak, szinte lenullázódott az idegenforgalom, az éttermek forgalma. Az új helyzet először megdöbbentő, letaglózó volt, utána elkezdtek alkalmazkodni az emberek. Kiderült, úgy is lehet élni, hogy nem bumlizunk naponta a munkahelyre, nem utazunk minden tárgyalásra külföldre, a nyaralás itthon is pihentető. Sőt! Sok idő takarítható meg

„Minden arról szól, hogy ezt a járványt a lehető legkisebb sérüléssel éljük túl a vállalatok és az emberek, hogy amikor vége lesz, teljes erővel beindulhasson a növekedés. Az állami támogatásnak azonban egyszer vége lesz. És mi jön utána?”

Felcsuti Zsolt,
az MGYOSZ társelnöke,
az MPF Holding
tulajdonosa

az online értekezletekkel, a lényegre törő virtuális megbeszélésekkel. A korábban felpörgött, túlhajtott élet lenyugodott, kicsit lelassult. Ha vége lesz a járványnak, vajon visszaáll minden a régi kerékvágásba? Nem hiszem. Ebben a más munkatempóban megváltoztunk, s velünk együtt fogyasztói szokásaink, igényeink is átalakulnak. Nem biztos, hogy erre a korábbi szolgáltatók fel tudnak készülni a járvány alatt. Tartok attól, hogy a jövőben ez is elindíthat egy csődhullámot. Az irodákba nem fog visszatérni a korábbi munkarend, a ma üresen tátongó helyiségek egy része válság után is fölöslegesnek bizonyulhat. Vajon ezzel számolnak az ingatlankezelők, tulajdonosok?

A mostani válság 3. nagy tanulságát én a globalizáció visszaszorulásában látom. Pontosabban: azt tapasztalom, hogy egyre több a lokális (helyi) megoldás, az egyedi válasz. Még olyan esetekben is, amikor jó lenne közösen, összehangoltan reagálni. Az még érthető, hogy a járványt másként kezelik Kínában, vagy az USA-ban, esetleg Oroszországban. De az Európai Unióban miért nem sikerült közös nevezőre jutni? Né-

metországban 5 napos karantén után szabadon mozoghat a beutazó, Svájcban ez 10 nap, ma pedig itt már szabad a gazda azon országokból érkezőknek, ahol jobbák a járványadatok, mint az alpesi országban. Spanyolországban tárt karokkal várják az vendégeket, csak azok nem mennek. De még egyes országokon belül sem egységes a szabályozás: Észak-Rajna-Vesztfáliába utazhatunk szabadon, de Bajorországba már nem... Magyarország sem egyszerű: üzleti céllal jöhetnek a külföldiek, a turisták viszont nem... Vagyis minden ország (tartomány) egyedül próbál boldogulni, miközben talán hatékonyabb, de mindenképpen könnyebben kezelhető lenne a

közös megoldás.

Mindezek alapján úgy vélem, az ideai nehézségek nem érnek véget december 31-vel. De talán még 2021 végével sem. A járvánnyal megjelenő gondok hosszabb ideig kísértének még, a megváltozott világhoz meg kell tanulni alkalmazkodni és a globalizációt visszaszorító lokális gondolkodást is kezelni kell, ahol ésszerűtlen, ott visszaszorítani. Sok türelemre, kitartásra és rengeteg munkára lesz még szükség, hogy a világot újra komfortosnak érezzük, újra uraljuk a folyamatokat és kezeljük a felmerülő nehézségeket. Ehhez kívánok mindenkinek erőt, egészséget!

Lakatos Péter: 2022 lesz az első teljes békeév

A személyes megéléssel kezdve, a 2020-as év olyan, mint a néhány rosszul sikerült nyaralásunk a számtalan csodálatos mellett: lassan telik. Amikor érdekes és jó dolgok történnek, repül az idő. Most meg olyan, mint amikor a vitorlás ellenszélben túrja a hullámokat, és nem tud meg-siklani.

Arra mindenképpen jók az ilyen válsághelyzetek, hogy a minőség igazán kidomborodjon. Az a régi igazság, hogy egy szervezet minősége kritikus helyzetben mutatkozik meg, nap mint nap visszaigazolódik számomra. Ha fut a gazdaság, a jók sokszor alig teljesítenek jobban, mint a gyengébbek. A nyári csúcson a legbénább halsütődénél is áll a sor a Balatonon, télen viszont csak a legkiválóbbak tudnak nyitva tartani.

Azok a vevőink, szállítóink, akiket amúgy is dinamikusnak, fejlődésképesnek ismertünk meg, megtalálják a lehetőségeket, és korrekten működnek együtt velünk. Azok viszont, akik amúgy is csak a státuszukra, a méretükre, a nagy szervezetükre építették a jövőjüket – legyenek akár szállítóink, akár vevőink –, erőből próbálnak eljárni, és a saját nehéz helyzetükből adódó veszteségüket együttműködés nélkül próbálják a környezetükkel kompenzálatni.

Érdekes, hogy például Németországban is a lobbierővel rendelkező nagy cégek kapnak különböző kiemelt támogatásokat, miközben a belső erőforrásait képtelenek optimalizálni (Deutsche Bahn, TUI, Luft-hansa, nagy autógyárak).

Az általam közelről ismert cégek-nél is hasonló a helyzet: a jól vezetett, csapatmunkán alapuló, amúgy kimagasló eredményeket felmutató cégeinken belül az extrém terhelést és kihívásokat sokkal könnyebben élik meg a munkatársak, míg az amúgy is alulteljesítő cégeink inkább az engedményekért, és az elvárások csökkentésért állnak sorba, és szinte felteszik a kezüket.

Természetesen iparáganként alapvető különbségek vannak, a leginkább érintetteknél a tartalékok szintje, és a tőkeerő határozza meg elsődlegesen a jövő esélyeit.

Az MGYOSZ nemrégiben kiadott, a válság második hullámával kapcsolatos gondolatait csak megerősíteni tudom: mindazok a hosszútávú, a nemzeti és vállalati versenyképességet erősítő feltételek és tényezők, amelyeket jónéhány éve minden fórumon hangsúlyozunk – legyen ez az együttműködési készség, a kommunikáció, vagy a digitalizálás – kivétel nélkül olyanok, amelyek az ebben

Lakatos Péter, az MGYOSZ társelnöke, a Videoton társvezérigazgatója

„Az a régi igazság, hogy egy szervezet minősége kritikus helyzetben mutatkozik meg leginkább, nap mint nap visszaigazolódik számomra. Ha fut a gazdaság, a jók sokszor alig teljesítenek jobban, mint a gyengébbek.”

élenjáróknak segítettek a válság kezelésében. Meggyőződésem, hogy a válság alatt is kell tudni úgy vállalati, mint kormányzati szinten erőforrásokat allokálni a hosszú távú célokkal kapcsolatos projektek folytatására, sőt sokszor a gyorsítására.

A globális erőviszonyok és motivációk is abba az irányba mozdultak el, hogy számunkra az európai integráció és Európa számára a transzatlanti együttműködés egyre fontosabb az izmosodó és különösebb gátlások nélkül érdekérvényesítő kínai geopolitikai és gazdaság-diplomáciai törekvésekkel szemben.

Mindezekben természetesen nem az MGYOSZ és tagjai lesznek a meghatározó szereplők, de egy ennyire nyitott gazdaságban a vállalatok többségének lehetőségeit és kocká-

zait középtávon nagyban befolyásolják ezek a változások. Érdemes rájuk odafigyelni.

De mit is várok 2021-től? A pozitív oldalon a minden bizonnyal generációs nyomot hagyó vírusválság utáni felszabadultság-érzést, lendületet, optimistább jövőképet várok. Tartok tőle, hogy a minden bizonnyal tavaszig elhúzódó második hullám alattomos nyomot hagy a gazdaság szövetén, ami lassíthatja a lendületet. Ma még nem látható, hogy az átlagpolgárok nettó megtakarítási szintjén mekkora léket üt a válság, és ez a belföldi keresletet foghatja vissza.

Mindezek miatt a vállalatoknak és az államháztartásnak is fel kell készülnie arra, hogy 2022 lesz az első teljes békeév. Addig is kívánok minden tagtársunk minden dolgozójának jó egészséget és javuló üzletmenetet.

Gablini Gábor: Élj a mának, de gondolj a jövőre is

Carpe diem – használd ki a napot, a lehetőségeket. Úgy tapasztalom, Horatius mondásának leginkább a negatív értelmezése terjedt el a magyar gyakorlatban. Élj a mának, ne törődj a jövővel! A COVID-járvány rávilágított, mennyire káros lehet ez a szemlélet.

A rendszerváltás környékén is sok külföldi partnerrel dolgoztam. Jól menő, anyagilag stabil cégek voltak. Ezért is volt számomra megdöbbentő, hogy tulajdonosaik mennyire a fogukhoz verték a garast, azaz minden fillér kiadását alaposan megfontolták. Nem értettem ezt a takarékoskosságot, nagyvonalúbb magatartást vártam volna tőlük.

Nálunk az 1990-es években indult be igazán az autókerekelem. Látványos volt a fejlődés, dőlt a pénz az ágazatba. Még az 1995-ben bevezetett megszorítások – azaz a Bokros-csomag – sem törték meg a lendületet: az előre bejelentett leértékelések bennünket inkább segítettek. Sőt, ezzel is számolva tudtuk a profitot maximalizálni... Nagyjából így ment ez 2008-ig, az akkor hirtelen kirobbanó válságig. Addig talán eszünkbe sem jutott, hogy nem lesz mindig így, szükségszerű, hogy a nagy növekedést időnként válságok szakítsák meg. Mi felkészületlenek voltunk – és itt a magyar kkv-kre is gondolok –, miközben azt láttam, sok külföldi partnercég jobban kezelte a bajokat, mint mi. Kiderült, mire jó a spórolás, a biztonsági tartalékképzés. Sok államban kidolgozott, előre elkészített panelek

Gablini Gábor, az MGYOSZ alelnöke, a Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetségének elnöke (a GÉMOSZ az MGYOSZ tagszervezete), a Gablini Cégcsoport tulajdonosa

„Ha az oktatás és az egészségügy magas színvonalú, akkor az emberek túlélőképessége, majd újrakezdési képessége is magas színvonalú lesz. A humán erőforrás a gazdaság meghatározó eleme. Egészséges, képzett emberek nélkül nincs tartós siker, de gyors kilábalás, fellendülés sem.”

voltak a válságkezelésre, amelyeket azonnal bevetettek, így mérsékelve a károkat.

Az akkori válság hatására mi is megpróbáltuk javítani a hatékonyságot, kicsit előrelátóbban élni, de ahogy 2014 után élénkült a piac, úgy felejtettük el a tanulságokat. Újra belecsepeztünk a húrokba, szólt a zene ezerral, örömkoncert hangjai töltötték el az országot. Carpe diem, élj a mának, használd ki a lehetőséget, ne foglalkozz a jövővel! – ez a hangulat lett úrrá az országon. És tényleg: éveken keresztül virágzott a gazdaság, jól ment az üzlet. Tulajdonképpen csak az utóbbi két-három évben került porszem a kerekék közé, amikor kiderült: a jól menő üzlethez nincs elég képzett ember. A hiány feljebb nyomta a béreket, s nem láttuk, hol lesz ennek a folyamatnak vége. 2019-ben már azt gondoltuk, nem is lenne rossz, ha jönne egy kis válság, hogy helyre rázza a dolgokat, hogy rend legyen a fejekben. Ez a felfelé menő bérspirál sokáig nem lett volna tartható...

És akkor jött 2020, a hirtelen ránk törő járvánnyal. Na, ezzel aztán senki sem számolt. A politika is beleragadt a konjunktúrába, a gondolkodást ott is nehéz volt átállítani válságkezelő üzemmódba. A COVID 1. hullámát viszonylag jól sikerült kezelni. Talán a félelem az ismeretlentől, vagy a gyorsan romló olasz, francia helyzet számájára írandó, hogy az egyik intézkedés a gazdaság leállítás volt. Lehet, hogy én is így döntöttem volna, bár ma már tudom, tudjuk, hogy egy ilyen drasztikus intézkedés csak a legvégső eszköz lehet.

A válságok rámutattak arra, amit mi, az MGYOSZ-nál már régóta tudtunk: a humánerő a legfontosabb termelési tényező. Az oktatás és az egészségügy állapota határozza meg a munkaerő állapotát, potenciálját. Bár néha kiabálnunk kellett volna, amikor azt láttuk, mennyire nem veszik ezt figyelembe, de azért csendben, de határozottan képviseltük ezt az álláspontot. Amikor kormányzati szinten még nem volt téma, az MGYOSZ már akkor teljes erővel ráállt a szakképzés témájára. Biztos vagyok benne, hogy nélkülünk nem lett volna áttörés e területen. A COVID persze arra is rámutatott, hogy itt is van még tennivaló bőven.

A járvány hatására sokan „megvilágosodtak”. Egyre többen vallják azt, amit mi: a humánerőforrás a lényeg. Ha az oktatás és az egészségügy magas színvonalú, akkor az emberek túlélőképessége, majd újratekintési képessége is magas színvonalú lesz. A humánerőforrás a gazdaság meghatározó eleme. Egészséges, képzett emberek nélkül nincs tartós siker, de gyors kilábalás, fellendülés sem. Az kevés, ha az oktatásban csak az alapképzésre koncentrálnak. A közép- és felsőfokú képzés minősége legalább ilyen fontos, mint ahogy a folyamatos képzés, átképzés lehetősége is. Ezt mi a gazdaságban a saját bőrünkön érezzük. Ezért nem jó, ha a politika a döntési folyamatokból kiszorítja a szakértelmet, a tapasztalatot. Meggyőződésem, hogy közös jövőkép, együttműködés nélkül nincs sikeres kilábalás.

A járvány első hullámát – még ha talán

a szükségesnél drasztikusabban is – jól kezelte a kormány. A tavaszi siker azonban mintha elbizakodottá tett volna sokakat. A nyár a gondtalan pihenéssel, teljes felszabaddalultságban telt el. Carpe diem – élj a mának. Sokan így éltek, s elmaradt a járvány második hullámára való felkészülés. Nem készültek alternatívák, alternatív cselekvési programok, újra jöttek a rögtönzések.

A legújabb fejlemények és a korábbi válság alapján megértettem a nyugat-európai partnereim gondolkodását: tartalékolni kell a jobb időkben, mert válság mindig lesz, csak az a kérdés, hogy mikor. Úgy láttam, a kv-k egy része is eszerint él. Ám társadalmi-makrogazdasági szinten nem érzékelem ezt a stratégiát. Pedig ez kell a hosszútávú fennmaradáshoz. Vagyis: carpe diem, élj a mának, de gondoldj a jövőre is

A járvány felerősítette azt a véleményemet, hogy csak akkor lesz kezelhető a következő válság, válságok, ha megfelelő tartalékkal rendelkezünk. Ez alapfeltétel. A tartalékképzést kormányzati oldalról is ösztönözni kellene. A folyamatos megújulásra képes, korszerű oktatás és a hatékony, színvonalas egészségellátás is a sikeres túlélés és a versenyképesség záloga. És e három feltételhez tennék még egy negyediket: a politikának össze kell fognia a kellő szakértelemmel és önmérséklettel rendelkező érdekképviselekkel, mert csak együtt érhetnek el eredményt a gazdaságban. Egy-egy ellenére, vagy egymás szempontjainak mellőzésével biztosan nem. Csak együtt tudunk sikeres jövőt építeni!

Gál Pál Zoltán: Idén nem a járvány volt a legfrusztrálóbb, hanem a bizonytalanság

Január-februárban szinte minden szakágunkban minden idők legjobb évére készültünk. Már 2019 is csúcsgazdaságot hozott, ám 2020-ban mindenhol – vendégátás, légi közlekedés, szállodaipar, konferenciaszervezés – ennek megdöntését valószínűsítették. Bár februárban már hallottunk a COVID-járványról, ám szakmai körökben nem gondoltunk nagy drámára.

Aztán jött a március, a gyors és határozott kormányzati megszorításokkal. Hirtelen minden megváltozott. Mélyen érintett bennünket sok intézkedés, ám abban bízunk, hogy nyáron már jobb lesz, az ősz meg szinte „normális” menetben zajlik. Semmi

nem úgy alakult, ahogy vártuk. Amikor újra megnyitották a határokat, és szabadon jöhettek volna a külföldi turisták is, csalódnunk kellett. Az még csak érthető volt, hogy Kínából és az USA-ból nem jöttek, ott ugyanis még korlátozott volt a külföldre utazás, de az Európai Unióból se nagyon érkeztek. Ekkor döbbsentünk rá, hogy bármennyire is vonzó város Budapest, hiába a világörökség része több látnivalója, a város rendezvények nélkül nem tudja idehozni a külföldi turisták tömegét. A horvát idegenforgalom például kisebb visszaeséssel úszta meg a járványt, mint a magyar főváros. A balatoni régió július-augusztusban jobb évet zárt, mint ezt meg-

„Nem gondoltam volna, hogy a járványkezelés nemzetállami kompetenciában marad, miközben például az Európai Unión belül minden érv az összefogás, egységes szabályozás mellett szólt. Nem született egységes protokoll, az egyes országok különböző módon és időben korlátozták a nemzetközi idegenforgalmat...”

Gál Pál Zoltán, a Turisztikai és Vendéglátó Munkaadók Országos Szövetsége (VIMOSZ, az MGYOSZ tagszervezete) elnöke, a Jet Travel ügyvezetője

előzően, kumuláltan azonban nem. Hiányzott a szezon eleje. Így összességében gyászos volt az idei nyár. Az őszben már nem is reménykedhettünk, mert szinte egyik pillanatról a másikra lezárták a határokat. Aki idejött, kéthetes, majd 10 napos karanténnal szembesülhetett. Üzletemberek is kevesen jöttek, az üzleti tárgyalások áttevődtek a virtuális térbe. Számításaink szerint a turizmus éves árbevétele 2019-hez képes 30-40 százalékkal esik vissza az idén, de októberben például Budapesten a külföldi vendégéjszakáknál 93 százalékos zuhanás volt.

Ugyan már tavasszal beindultak a különböző kormányzati támogatások, ám ezek októberre lassan kifutottak. Az ősszel újrainduló segítség kezdetben szűkmarkú volt: az ágazatnak csak egy részére vonatkozott. Szerencsére, a december 9-i kormánydöntéssel szélesítették a támogatandók körét, visszamenőleg, novembertől. A kormány elfogadta a szakmának azt az érvelését, hogy csak akkor lesz esély a hatékony újraindulásra, amikor eljön az ideje, ha stabil marad az infrastruktúra, és a cégek legalább a törzsgárdát meg tudják őrizni. Ez most sikerülhet.

De összességében a sok és nagy csalódás éve marad 2020. Nem gondoltam volna, hogy a járványkezelés nemzetállami kompetenciában marad, miközben például az Európai Unión belül minden érv az összefogás, egységes szabályozás mellett szólt. Nem született egységes protokoll,

az egyes országok különböző módon és időben korlátozták a nemzetközi idegenforgalmat. Így a kár a szükségesnél is nagyobb. Ezért nagy biztonsággal kijelenthető, hogy itt nem V alakú lesz a válság, inkább elhúzódó, lassan visszaépülő alakzatot ír majd le. És a veszteség mérete sem látható egyértelműen. Nehéz felmérni, mennyi „zombi” vállalat van a szakmában, amelyek látszólag életben vannak, ám majd az újjáépítés szakaszában kiderülhet, hogy már nem tudnak újra működni.

A vakcinákról érkező biztató hírek a tőzszeindexeket a magasba repítik, a szakma szempontjából én azonban túlzott optimizmusnak érzem ezt a reakciót. Valószínűsíthető, hogy a vásárlóerő jelentősen megcsappant az idén, így ha lenne is utazási kedv, nem biztos, hogy társul hozzá pénzügyi fedezet. Nehéz így 2021-re trendet előrejelezni. Mi legyen a bázis? 2020? Ahhoz képest lesz elmozdulás felfelé, de ez kevés a normális működéshez. Talán 2023-24-re érhetünk vissza a 2019-es számokhoz. Ugyanakkor nem osztom Bill Gates véleményét sem, aki kijelentette: az üzleti utazások fele végérvényesen mehet a „lecsóba”, mert a járvány alatt kiderült, tárgyalni a virtuális térben is lehet, nincs szükség személyes találkozásokra. Valamennyi változás valószínűsíthető, ám a mérték még nem látható.

Ha jól belegondolok, idén mégsem a járvány volt a legfrusztrálóbb, hanem a bizonytalanság, a kiszámíthatóság hiánya. Sokszor olyan gyorsan, váratlanul jöttek az intézkedések, hogy esélyünk sem volt a felkészülésre. Ezen biztosan lehet változtatni.

Némi optimizmusra adhat okot, hogy az 1990-es években a világyárás szinte alanyi joggá vált, a tömegturizmus sok területen indított el fejlesztéseket. Az emberek utazási vágya nem múlik el, ahogy tehetik, újra útra kelnek. Erre készülnünk kell. Budapest például nem maradhat programok, rendezvények nélkül. Minden ország fővárosa leginkább a külföldi turistákat vonzza – a belföldiek szezonon kívül látogatják meg, például osztálykirándulás keretében a diákok –, rájuk épült a vendéglátás jelentős része, a szállodaipar, és ennek megfelelően alakultak az árak. Nélkülük nincs esély arra, hogy Budapesten újra beinduljon az ágazat növekedése. Ezért aggódom is egy kicsit: mi lesz 2021-ben az előre eltervezett nagy nemzetközi, tömegeket idevonzó rendezvényekkel? Lesz Sziget-fesztivál, Forma 1, Foci EB, megtartják az eucharisztikus világkongresszust Budapesten? Mindegyik óriási tömegeket vonz, nagy látványosság... Ha csak egy is elmarad, óriási veszteség lehet a fővárosban.

Úgy érzem, történelmi idők részesei vagyunk. Visszanézve biztosan sok tanulság adódik majd e korból. De szívesen kihagytam volna...

Koji László: Bár 11 százalékkal csökkent a termelési érték, az építőipar még így is húzóágazat tudott maradni 2020-ban

Az építőiparban 2020 egyszerre volt a megrendelői kivárás és a gyorsítás éve. Részben a járvány miatt alakult ki a kivárás: az előkészített beruházások nem indultak el, miközben az újak előkészítése lelassult. De kivárás volt a lakásépítésekénél is: kérdésessé vált, hogy mi lesz az 5%-os áfa sorsa, és kivárás alakult ki az EU új pénzügyi ciklusában rendelkezésre álló építési beruházási forrásoknál is. A folyamatban lévő lakásépítéseket viszont gyorsítani kellett, hogy minél többet még a kedvezményes forgalmi adó mellett fejezzünk be.

Összességében elmondható, hogy az építőipar egy öt éves beruházási ciklus leszálló ágába került. Az Európai Unió hét éves ciklusának pénzügyi forrásaival finanszírozott létesítményei megvalósulnak, kifutnak, a 2021-2027. időszak forrásaira még várni kell. A hazai önkormányzati választásokat követően az önkormányzatok építési-beruházási célú megrendelése megtorpantak, amit a COVID-19 járvány következtében megváltozott pénzügyi helyzetük romlása erősített.

A járványhelyzet második hulláma a magánberuházók fejlesztéseit visszafogja, a lakossági megrendelések területén is fokozódik a kivárás. Egyedül a magyar állam tartotta az első hét hónapban a 2019. évben tapasztalt megrendelési szintjét, augusztus hónaptól azonban itt is csökkenés tapasztalható.

Az építési beruházási célú közbeszerzések (állami és önkormányzati) száma 2020. január 1 - október 31. között a 2019. év hasonló időszakának az 55%-ára esett vissza, a közbeszerzési feladatok értéke pedig a múlt évinek a 75%-ára zsugorodott. Mindezekkel együtt 2020-ban várhatóan 4 000 milliárd forint lehet a termelési érték, ami 11%-kal marad el a nagyon magas 2019. évi értéktől, gyakorlatilag a 2018. évi szintet jelenti. Az építőipar még így is húzóágazat tudott maradni 2020-ban. Ez a termelési érték a vállalkozások részére összességében még elfogadható éves árbevétel és eredményt jelent. Ugyanakkor gondot okoz a rendelésállomány erőteljes csökkenése (november végén 17%-kal kisebb a múlt év azonos időszakához mérve), ami a mélyépítés területén -25% volt

Az építőipar továbbra is 340 000 főt foglalkoztat, de a legnagyobb gond a foglalkozta-

tottakon belüli szakmunkás- és mérnökhány. A járvány alatt kiderült, hogy mennyire sérülékenyek az ágazatban dolgozó mikrovállalkozások. Erre azért érdemes figyelni, mert 103 ezer építési vállalkozót tartanak nyilván, vagyis rendkívüli elaprózódottságot mutat e struktúrára. Az ÉVOSZ javasolja a vállalkozások fúziójának ösztönzését, kormányzati támogatását az építőipari termelési-szolgáltatási értékláncon belül. A vállalkozások fúziójának támogatása a generációváltásra nem képes mikro- és kisvállalkozások megújulását kell, hogy szolgálja.

Figyelemre méltó, hogy bár a járvány ezt az ágazatot is súlyosan érinti, ám sem a COVID-19 első, sem a második ütemében nem élnek az építőipari vállalkozások a csökkentett munkaidejű bértámogatási lehetőséggel. Ebben az ágazatban ez nem életszerű. Helyette a járvány időszakában a munkahelyek megtartásához és a tartós növekedési pályára állításhoz is a bérek személyi jövedelemadójának, közterheinek csökkentését tartják a vállalkozások megoldásnak. A közterhek csökkentését mind a munkaadói, mind pedig a munkavállalói oldalon célszerű megtenni. Az idei „covidos” évben a hatékonyság-javulás területén nem sikerült lényegesen előbbre lépni. A bizonytalan piaci kilátások átmenetileg visszafogták a vállalkozá-

Koji László, az MGYOSZ alelnöke, az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége (ÉVOSZ, az MGYOSZ tagszervezete) elnöke

2020 az építőiparban egyszerre volt a megrendelői kivárás és a gyorsítás éve. Részben a járvány miatt alakult ki a kivárás: az előkészített beruházások nem indultak el, miközben az újak előkészítése lelassult...

sok saját beruházásait, a technológiai korszerűsítéseket és nem jutott elegendő figyelem a felnőttképzésre sem.

A jövő évi lehetőségeket befolyásolja, hogy nem folyik elegendő műszaki előkészítés a 2021-ben megindítható állami/önkormányzati projektek esetében, ami járvány esetén is nagy volumenben végezhető lenne, így az év eleji

élenkítés is csak késedelemmel indítható. Az építőipari cégek ezzel együtt is azt várják, hogy a járvány megszűnésével 2021. első negyedév végétől élénkülhet a piac. Részben az előkészített, de elhalasztott építkezések beindulásával, részben a kormányzat előrehozott beruházásaival és a lakásépítéshez, felújításhoz kötődő kedvezmények pozitív hatásaként.

Dr. Orosz Csaba: „Szájkaratéval” nem győzzük le a vírust, nem indítjuk be újra a gazdaságot

Zavaros év volt 2020. A terveket egy pillanat alatt semmisítette meg egy olyan járvány, amiről néhány hónappal korábban még senki sem tudott, vagy legalábbis nem beszélt. Január-februárban a sok munka ütemezésével törődünk, március közepén már mentettük a menthetőt, a megrendelések jó része bizonytalanná vált. A vírus megérkezett Magyarországra és mindent megváltoztatott. A politika és a gazdaság szereplői olyan helyzet elé kerültek, amelyet korábban még nem láttak, nem ismertek. Talán ezzel is magyarázható a kezdeti kapkodás, bizonytalanság, és hogy néhány ágazat szinte egy pillanat alatt bedől: a turizmus és a vendéglátás reménytelen helyzetbe került, legalábbis Budapesten. És ha a dominó sorban egy elem eldőlni...

A válságot politikusok kezelték, így talán nem meglepő, hogy a járvány 1. hullámában a gazdasági szempontok háttérbe szorultak. Ez nem volt szükségszerű, nem is volt szerencsés. Az egyes országok politikusai szinte versengtek egymással, ki tud alacsonyabb számot mondani a vírus áldozataival kapcsolatban. Egyetértek azzal, hogy a legfontosabb a gyógyítás, a fertőzés megelőzése, kordában tartása, de ez számháború nélkül is mehetne. Az a lényeg, hogy szakemberek uralják a helyzetet, és megnyugtató módon, alapos tájékoztatást adjanak az embereknek. Ez nem sikerült. A gazdaságban sem.

A 2. hullámban, ősszel aztán némileg változott a helyzet, a gazdaság fontossá vált. De már késő. A politikusi válságkezelés egyértelmű kárvallottja lett a gazdaság. Tudom, az év eleji kínai események – a rengeteg halott, a lezárt városok, a rohamtempóban létrehozott kórházak látványa – rájlesztettek a politikusokra. Talán ezért kezelték úgy a COVID-19 első hullámát, ahogy...

Dr. Orosz Csaba, az MGYOSZ alelnöke, a Horoscoop Kft. tulajdonos ügyvezetője

A gazdaság kényszerhelyzetbe került: a sok korlátozás megnehezítette a munkát. Akit lehetett, home office-ba mentettek, így védve az egészségét, így teremtve meg a munkavégzés lehetőségét. Sokan azonban munka nélkül maradtak. A jog, a szabályozás nem tudta követni a hirtelen változásokat, a politikusok meg nem tudták azonnal kezelni a gazdasági vészhelyzetet. Sokan követeltek munkahelyvédő támogatást, miközben látszott: ha nincs munka, a munkahely sem védhető meg. Ám az állam támogathatja a munka nélkül maradó emberek egyre nagyobb tömegét. Sőt, ez kötelessége is! Így ha kicsit késve, de a német Kurzarbeit mintájára, mégis lett munkahelyvédő támogatás: korlátozottan, sok feltétellel, de lett... Szerintem egyszerűbben, gyorsabban is odaadhatták volna a rászorultaknak a támogatást...

A kissé rövid nyári szünet után ősszel beindult a járvány második hulláma. Nem tudom, mi lesz a vége, meddig tart, s lesz-e némi lankadás után

„Nem tudom, mi lesz a vége, meddig tart, s lesz-e némi lankadás után egy harmadik hullám is. Azt se tudom, mikortól jön a sokszor beharangozott vakcina. Csak azt tudom, ilyen helyzetben reménytelen bármi biztosat állítani a jövő évre vonatkozóan. Nem tudunk tervezni, nem is érdemes, hiszen egy elhúzódó járvány minden tervünket keresztülhúzhatja.”

egy harmadik hullám is. Azt se tudom, mikortól jön a sokszor beharangozott vakcina. Csak azt tudom, ilyen helyzetben reménytelen bármi biztosságot állítani a jövő évre vonatkozóan. Nem tudunk tervezni, nem is érdemes, hiszen egy elhúzódó járvány minden tervünket keresztülhúzhatja. Ugyanez a helyzet a nemzetközi politikában is. Az USA-ban január 20-án beiktatják az új elnököt, Kína kiszámíthatatlan, Németországban meg Angela Merkel visszavonul.

Az Európai Unió – a járványtól függetlenül is – rengeteg belső feszültséggel küzd. Nem vagyok büszke arra, hogy a feszültség éleződéséhez a magyar politika is hozzájárult. A gazdaságban működik a kompromisszum. Az a jó üzlet, amely amellett, hogy etikus, megfelel az erkölcsi normáknak, a vállalt szabályoknak, mindkét félnek haszonnal jár. Egy jó megállapodás, a béke többet ér bármilyen háborús győzelemnél. Hábo-

rúban sok az áldozat, s a győztes is legyengülve kerül ki a küzdelemből. Nem optimális ez az állapot, amikor a járvány amúgy is legyengíti a társadalmakat, a gazdaságot. És az sem hagyható figyelmen kívül, hogy az EU mintegy 450 milliós lakosságából Magyarország 10 milliót képvisel, Lengyelország pedig 38 milliót. Amikor a helyzet amúgy is bizonytalan, nem szerencsés a konfrontáció. Ilyenkor a kiegyezés – ami végül létrejött – a legjobb segítőtárs a helyzet normalizálásában.

Mindent egybevetve, nem vagyok optimista a jövőt illetően. Nem hiszem, hogy ilyen előzmények után 2021-ben alapvetően jobb lenne a helyzet, mint idén volt. A második félévben már elkezdődhet a lassú növekedés, de két-három évbe is beletelhet, mire visszatálunk a 2019-es „békebeli” állapotokhoz, teljesítményhez. „Szakkaratával” nem győzzük le a vírust, nem indítjuk be újra a gazdaság normális működését.

Vértés András: Nehéz idők jönnek

A magyar gazdaság az elmúlt 4 évben gyorsan növekedett (4-5%-kal évente), de ez jelentős mértékben az EU-támogatásoknak volt köszönhető. Évente a magyar GDP kerekén 4%-át kaptuk támogatásként az EU-tól, 1%-ot mi befizettünk, így a GDP 3%-át ingyen használhatuk fel. Ez volt a gyors növekedés egyik fő motorja. Az EU-ban mi kaptuk az egy főre eső nettó legnagyobb gazdasági támogatásokat Bulgáriával együtt. Még így is megelőz minket Szlovénia, Csehország, Szlovákia és Lengyelország a Euromoney 2020-as listáján.

A vírusjárvány 2020-at gazdasági szempontból is rendkívüli évvé tette. Európa szinte mind egyik országa hatalmasat zuhant, a GDP visszaesése jó esetben 4%, rossz esetben 13%-os. A magyar GDP kb. 6%-kal esik, a költségvetés hiánya a GDP 8-10%-át fogja kitenni. Az államadósság 2019 végén 64% volt, ez 2020-ra a GDP 79-80 százalékára nő.

Nehéz, majdhogynem lehetetlen megbecsülni azt, mi lesz 2021-ben. Egészen biztos, hogy a vírus még 2021-ben is velünk marad. Remélhetőleg beindul a tömeges oltás, az év második felében az egészségügyi kockázatok jelentősen csökkennek. A gazdaság talpraállása valószínűleg fokozatos lesz. Az ipari cégek már 2020 közepétől igen gyorsan talpra álltak, s bár az év vége felé kisebb visszaesés volt, de ennek ellenére gyors helyreállásuk valószínűsíthető. A másik véglet a turizmus és a kkv-k. Bár az emberek szeretnek világot járni, s ez jövőre elkezdődik, de nagyon

lassan. Remélni lehet, hogy gyorsabban jutnak pénzhez, mint hogy a zsebük kiürül, de azért nagyon sok munkavállaló nehéz helyzetben lesz, vagy már van is. A magyar családok felének nincs pénztartaléka. A közepes tartalékkal bíró családok meg óvatosabbak lesznek. Sokan először visszatöltik a többé-kevésbé kiürült bukszákat, s csak azután jöhetnek a vásárlások. Mindez persze azt is jelenti, hogy az állam bevételei is csak lassan fognak csordogálni, hiszen az áfa a legnagyobb költségvetési bevétel. A fogyasztói bizalom nem ígér optimizmust: a lakosság vásárlása jelentősen csökkent az előző évihez képest.

Az OECD előrejelzése szerint 2021-ben a magyar GDP 2,6, majd 2022-ben 3,4 százalékkal emelkedik, vagyis legjobb esetben 2022 végén, két év múlva éri el a 2019-es szintet. A költségvetés deficitje még 2022-ben is 6% lesz, így az államadósság tartósan a GDP 78-80%-a körül marad. A Fitch Ratings elemzése szerint a régióban 7 országnak van leminősítés lehetőségét jelző kilátása, de egy sincs olyan, ahol felminősítésre lenne lehetőség. A magyar gazdaság megítélése stabil.

A magyar gazdaság valódi problémáinak megoldása nélkül gyors javulás nem várható. Több és tiszta verseny kell, 21. századi oktatás és egészségügy, Fenntartható, környezetbarát növekedés, magas hozzáadott értékű tevékenységekkel. A negyedik ipari forradalmat be kell vinni a fejekbe. Eddig ezt elhanyagoltuk, most nehéz pénzügyi helyzetben kell megcsinálni.

Vértés András, az MGYOSZ alelnöke, a GKI Gazdaságkutató Zrt. elnöke

„Az EU-ban mi kaptuk az egy főre eső nettó legnagyobb gazdasági támogatásokat Bulgáriával együtt. Még így is megelőz minket Szlovénia, Csehország, Szlovákia és Lengyelország a Euromoney 2020-as listáján...”

Wolf László: A magyar bankszektort jobb állapotban érte el a vírus, mint amilyenben 2008-ban volt

Rendhagyó év az idei. Tavaly ilyenkor még egyáltalán nem sejtettük, mi áll előttünk, valószínűleg senki nem gondolt arra, hogy egy vírus globális járvánnyá fejlődve megváltoztatja a világot, jelentős gazdasági és társadalmi károkat okozva.

A magyar bankszektort sokkal jobb állapotban érte el ez a helyzet, mint amilyenben a 2008-as válság idején volt. A bankrendszer 2020-ban stabil, mind likviditás- és tőkehelyzet, mind a hitelportfólió minősége szempontjából. Bár a 2019-es dinamikus növekedés idén mérséklődött a járvány miatt, a hitelállomány éves szintű növekedése a vállalatok és a készpénzkölcsönök esetében továbbra is 10 százalék, a jelzálogkölcsönöknél pedig 6% felett van.

Az OTP Bank a válság idején is megőrizte stabilitását, tőkehelyzete és eredményei továbbra is kiválóak, működésünk a járványhelyzet alatt csoportszinten is zökkenőmentes volt. Kivettük részünket a járvány elleni harcból, a védőeszközök beszerzése, illetve az adományok, támogatások összértéke 2020 végéig csoportszinten elérte az 5 milliárd forintot. Ügyfeleink és kollégáink védelmében szigorú intézkedéseket hoztunk, a kollégákat rendszeresen teszteltük.

A járvány a sok és váratlan nehézség mellett egyben lehetőséget is jelent arra, hogy egyes pozitív folyamatok felgyorsuljanak. Új lendületet kapott a banki digitalizáció, amely már a járvány előtt is az egyik fő stratégiai célkitűzésünk volt. Egyre több területet vonunk be az agilis működésbe, így az új fejlesztések egyre gyorsabban jutnak el ügyfeleinkhez.

A vírus miatt bekövetkező gazdasági visszaesés enyhítésében is közreműködünk. A korábbi évek kétszámjegyű növekedéséhez képest május végén stagnálni látszott a vállalati hitelállomány, mivel a járvány miatti bizonytalanság hatására még a válságnak kevésbé kitett társaságok is óvatosabbá váltak. A különböző gazdaságélénkítő programok hatékony segítséget jelentenek, az OTP Bank elsők között tette elérhetővé ezeket. Az NHP Hajrá, a megújult Széchenyi Kártya Program az állami támogatások révén, még a járványt megelőző időszakban kínált, igen alacsony kamatokkal felvehető hiteleknél is olcsóbb konstrukciókat tettek lehetővé. Ezek a megoldások

Wolf László, az MGYOSZ alelnöke, az OTP Bank igazgatósági tagja, vezérigazgató-helyettese

„A korábbi évek kétszámjegyű növekedéséhez képest május végén stagnálni látszott a vállalati hitelállomány, mivel a járvány miatti bizonytalanság hatására még a válságnak kevésbé kitett társaságok is óvatosabbá váltak”

nem csak az átmeneti nehézségek, munkabérek, vagy más kiadások fedezését szolgálják, de hatékonyan képesek hozzájárulni az új fejlesztések finanszírozásához is. Sőt, maradt igény a saját forrásból kínált konstrukcióinkra is, hiszen van olyan vállalkozás, amely nem tud megfelelni a támogatott konstrukciók feltételeinek. Fontos kiemelni, hogy mindent megteszünk azért, hogy a január elsejei határidőre minden potenciális kereskedő rendelkezzen online fizetési megoldással, POS, vagy például a még korszerűbb Simple Business app segítségével.

Az OTP Bank vállalati ügyfeleinek kicsit több mint 40 százaléka élt a fizetési moratórium adta lehetőséggel. Felkészültünk arra, hogy az újabb moratórium lehetőségét is zökkenőmentesen biztosítsuk ügyfeleink számára. Teljesítményünket az elmúlt évben számos hazai és nemzetközi elismeréssel díjazták, legutóbb a neves brit folyóirat, a The Banker ítélte oda az OTP Banknak az Év Bankja díjat Magyarországon.

Wimmer István: Idén megjártuk Brüsszelt, Bécsset, Párizst, Rómát, de még Új-Delhit is – virtuálisan

Felejthetetlen év volt az idei. Sajnos. Nem mondanám, hogy sok saját döntést engedett nekünk a vírus, 2020 bizony egyfajta kényszerpálya lett. A szükséges eszközök hiányában csaknem minden elhatározásunkat, lépésünket a szinte kezelhetetlen pandémia befolyásolta.

És mégis: megpróbáltunk úgy tenni, mintha minden a régi lenne... Mert döntéseket kellett hozni, mindenkinek tovább kellett vinnie a már megkezdett ügyeit, nekilátni, megvalósítani korábbi terveinket. Ehhez elővettünk sok régi, már bevált, de szinte elfelejtett eszközt, és megismertünk, megtanultunk újakat.

Wimmer István, az MGYOSZ főtítkára

Ez volt az alkalmazkodás egyetlen lehetséges útja. Ahol a munka jellege engedte, bevezettük a távmunkát, kötelezően vagy opcionálisan áttértünk a home office-ra. Napi rutinná vált az informatikai eszközök használata, szinte teljesen kiváltották a személyes találkozásokat az online megbeszélések. Sokan ennek csak előnyét látják, mondván: ez a jövő, a járvány után sem fogunk visszatérni a korábbi rutinokhoz, mivel ez gyorsabb, egyszerűbb és rugalmasabb és szinte semmivel sem tudunk keve-

sebbet elintézni, mint a személyes jelenléttel. Előnye továbbá, hogy költséghatékonyabb mivel jelentős utazási, szállodai rendezvényszervezési kiadást lehet vele megtakarítani, de úgy látom ennek a fajta megtakarításnak most senki sem tud igazán őszintén örülni. Azért azoknak is igazuk van, akik hiányolják a korábbi találkozók hangulatát, a csak a partner jelenlétében – esetenként csak négyszemközt – feltehető kérdéseket, a válaszokat kísérő apró és sokat mondó vagy sejtető mosolyt, vállrándítást, az így tett gesztusokat.

Még soha ennyire gyakori párbeszéd nem volt a kormány képviselőivel. Hetente találkoztunk, találkoztunk és küldtünk visszajelzést a gazdaság, a cégek helyzetéről, jeleztük javaslatainkat, támogattuk, vagy kritizáltuk a kormányzat intézkedéseit. Persze, hogy online. És mindezeket a konzultációkat többszöri, több ezer cég megkérdezésével zajló – internetes – felméréssel tettük hitelessé.

Ez az év nem az utazásokról volt nevezetes. De azért így is eljutottunk Berlinbe ahol a német kancellárt, mint az unió soros elnökét hallgathattuk a BusinessEurope első félévi közgyűlésén, vagy voltunk Lisszabonban, ahol az aktuális szakmai kérdések és az uniós biztos beszámolója után jófajta portugál borral koccintott a jövőre az európai szövetség közel százötven résztvevője – persze, virtuálisan. Soha ennyi eseményen nem vettünk még részt néhány hónap alatt: megjártuk Brüsszelt, Bécsset, Párizst, Rómát, de még Új-Delhit is. Sokakkal együtt ünnepeltük a francia és majd az olasz nemzeti ünnepet. Online.

És mi lesz jövőre? Szinte semmi sem lehet már olyan, mint egy bő esztendővel ezelőtt. De hiszem, hogy az a sok önként vállalt, vagy elkerülhetetlen áldozat, mindenki erőfeszítései, valamint a tudomány felülkerekedik és megalapozza a kilábalást. Lassan, de mégis visszatérhetünk a biztonságos mindennapjainkhoz, ahol ismét a család, a barátság, az üzlet, a fejlődés lesznek a leggyakrabban használt szavaink.

Sose szerettem sűrűt az idő múlását és most mégis... Aggódva, de bizakodva és türelmetlenül várom 2021-et.

„Még soha ennyire gyakori párbeszéd nem volt a kormány képviselőivel. Hetente találkoztunk, találkoztunk és küldtünk visszajelzést a gazdaság, a cégek helyzetéről, jeleztük javaslatainkat, támogattuk, vagy kritizáltuk a kormányzat intézkedéseit...”

MAGYAR
INNOVÁCIÓS
NAGYDÍJ

FELHÍVÁS

A 2020. ÉV LEGJELENTŐSEBB INNOVÁCIÓS TELJESÍTMÉNYÉNEK ELISMERÉSÉRE

A Magyar Innovációs Alapítvány – a Magyar Innovációs Szövetséggel közösen – a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal főtámogatásával, az Innovációs és Technológiai Minisztérium, az Agrárminisztérium, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara támogatásával, 29. alkalommal hirdeti meg a
MAGYAR INNOVÁCIÓS NAGYDÍJ pályázatot.

A 2020. év legjelentősebb innovációs teljesítményét elismerő **Magyar Innovációs Nagydíj** mellett a kiemelkedő innovációs teljesítmények további, összesen nyolc kategóriában kaphatnak díjat:

- a 2020. évi Ipari Innovációs Díj,
- a 2020. évi Informatikai Innovációs Díj,
- a 2020. évi Agrár Innovációs Díj,
- a 2020. évi Környezetvédelmi Innovációs Díj,
- a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Innovációs Díja,
- a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Innovációs Díja,
- „Alapkutatástól a piacig” 2020. évi Innovációs Díj (NKFIH).

A legeredményesebb, 2018. január 1. után alapított innovatív startup vállalkozás pedig a **Magyar Innovációs Szövetség**

- „2020. év legjobb startup vállalkozása” Díját nyeri el.

A díjak ünnepélyes átadására 2021. áprilisában kerül sor.

A pályázaton azok a Magyarországon bejegyzett vállalkozások, ill. szervezetek vehetnek részt, amelyek a **2020. évben** kiemelkedő műszaki, gazdasági innovációs teljesítménnyel (új termékek, új eljárások, új szolgáltatások értékesítése stb.) jelentős üzleti hasznot értek el. Az innováció kiindulási alapja tudományos kutatás, műszaki-fejlesztési eredmény, szabadalom, know-how alkalmazása, technológia-transzfer stb. lehet.

A bírálóbizottság a Magyar Innovációs Alapítvány Kuratóriuma által felkért tudósokból, vezető gazdasági szakemberekből áll, elnöke Dr. Palkovics László, innovációs és technológiai miniszter.

A bírálóbizottság az innovációból 2020-ban elért eredmény/árbevétel, és egyéb műszaki, gazdasági előnyök mellett, az innováció eredetiségét, újszerűségét, és társadalmi hasznosságát, valamint a pályázat kidolgozottságának színvonalát is értékeli.

A bírálóbizottság által meghozott döntés végleges, fellebbezésnek helye nincs.

Előző Innovációs Nagydíj pályázatokon díjazott innovációval újból pályázni nem lehet.

Beadási határidő: 2021. február 10. 15 óra

A nevezéshez szükséges dokumentumok:

- **1 oldalas összefoglaló**, amely a www.innovacio.hu/innonagydi c. oldalon tölthető ki,
- **Részletes leírás** a megvalósításról, az **innovációból** elért piaci, illetve gazdasági eredményről (árbevétel/eredmény, piaci részesedés növekedése stb.), valamint arról, hogy külső (pályázati) forrás mennyiben segítette az innovációs teljesítmény elérését, összesen maximum 10 A/4-es oldalon,
- **Referenciák** igazolása (szakvélemény, vevők véleménye, fotó, videofilm, szakcikk stb.),
- **Nyilatkozat** a közzétett adatok, információk, valamint a szellemi tulajdonvédelmi jogok hitelességéről.

A részletes leírást és a nyilatkozatot pdf formátumban kell **feltölteni** a www.innovacio.hu/innonagydi c. oldalra. További információ: www.innovacio.hu, e-mail: innovacio@innovacio.hu, tel.: 061-430-3330

FELADATUNK A JÖVŐ

AGRÁRMINISZTERIUM

AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROGRAM

NEM 2020 VOLT A VEZETŐVÁLTÁS ÉVE

A Budapest Bank legfrissebb reprezentatív kutatásából kiderült, hogy a vállalatvezetők az idei év kihívásai miatt még kevesebb időt tudtak generációváltásra fordítani, amely így 2020-ra látványosan háttérbe szorult: csupán a cégek 9 százalékánál merült fel idén a vezetőváltás gondolata. A döntés viszont egyre sürgetőbb: 25 százalékponttal többen gondolják közülük úgy, hogy életkoruknál fogva időszerű lenne a stafétabot átadása, mint két évvel korábban. A vezetők döntő többsége csak egy családtag kezében látná biztonságban a vállalkozást, és szinte alig merült fel az értékesítés lehetősége.

A Budapest Bank két évente készíti el reprezentatív kutatását, amelyben közel 600 magyar kis-, és közepes vállalkozás vezetőváltását és cégértékesítésének lehetőségeit méri fel. A hazai kkv-k a magánszférában foglalkoztatottak kétharmadának biztosítanak munkalehetőséget, a KSH legfrissebb adatai szerint a nemzetgazdaság teljesítményéhez a teljes hozzáadott érték közel 50%-ával járulnak hozzá. A 90-es években vállalkozást indító nemzedék nyugdíjas korúvá válásával azonban a generációváltás kérdése soha nem látott súllyal nehezedik a magyar vállalkozói társadalomra. Az elkövetkezendő 8-10 évben a hazai kkv-k több mint felét, 12 ezer vállalatot érinti közvetlenül a folyamat.

FOGY AZ IDŐ, MÉGSEM LÉPNEK A VEZETŐK

A kutatás rámutatott: a vállalatvezetők döntő többsége, 91 százaléka annak ellenére sem gondolkodik a staféta átadásán, hogy két év alatt 25-ről 50%-ra nőtt közülük azoknak az aránya, akik szerint ez életkorukból fakadóan már időszerű lenne. Reálisan látják a helyzetüket, hiszen a kkv-k harmadának vezetői már bőven elmúltak 60 évesek, a válaszadók pedig erre az időszakra, 65 és 70 év közöttire teszik az ideális életkort a vezetés átadására.

KÉRDÉSES AZ UTÓD, DE LÉNYEG, HOGY CSALÁDTAG LEGYEN

A cégvezetők kétharmada családon belül szeretné továbbadni a vezetői feladatokat, azon-

ban még nem tudják, hogy pontosan kinek, csupán az esetek 16%-ában jelölték már ki a végleges utódot. Csökkent a vezetők bizalmatlansága: míg két évvel ezelőtt még 29%-uk szerint volt különösen nehéz megtalálni a következő vezetőt, addig idén már csak 21%-uk mondta ugyanezt. Ez némi optimizmusra adhat okot a következő generáció számára, hiszen – ahogy a vezetők, úgy az utódok is – egyre idősebbek és tapasztaltabbak lesznek, egyre inkább felkészülnek a vezetői feladatokra.

Az idei év korábban elképzelhetetlennek tűnő kihívások elé állította a cégvezetőket. Kielezett helyzetben gyorsan kellett cselekedniük, egy-

A FELMÉRÉS

Az országosan reprezentatív felmérést a Budapest Bank megbízásából az Avanti Research készítette 2020 nyarán, 545, 200 millió Ft éves árbevétel fölötti magyar tulajdonú cég tulajdonosa vagy ügyvezetője telefonos (CATI) megkérdezésével.

egy döntésük a cég jövőjét is meghatározhatta. Nem meglepő, hogy inkább a válságkezeléssel törődtek, mintsem a generációváltás folyamatával: 10 százalékkal magasabb volt azok aránya, akik időhiány miatt nem tudtak a vezetőváltással foglalkozni, mint két éve. Ez azt eredményezte, hogy 2020-ra látványosan hátrébe szorult a folyamat, tavalyelőtt még a cégek 15%-ánál merült fel az utódlás, addig idén ez 9%-ra csökkent.

ELADNI? SOHA!

Igaz, hogy a vezetők a vállalat további sorsát alapvetően valamely családtagjukra bíznák, azonban könnyen előfordulhat, hogy bizonyos körülmények miatt erre nincs lehetőség. Kézenfekvő megoldás ilyenkor a cég – akár csak egy részének – értékesítése, azonban a felmérés szerint a cégtulajdonosok 87 százaléka egyáltalán nem szándékozik eladni a vállalatot. Pedig szerintük nem lenne nehéz dolguk: a megkérdezettek harmada szerint könnyűszerrel találnának megfelelő vevőt a cégre, bár 20%-uk szerint nem adna a vásárló annyit a vállalkozásért, mint amennyit valójában ér. Ugyanakkor egy vállalat értékesítését nagyban hátráltathatja, ha nem

egyértelmű a cégértéke. A vállalatvezetők 60%-ának nincsenek objektív mérőszámok, amelyek alapján meg lehetne határozni az eladási árat, ezért egyáltalán nem tudják, vagy csak megbecsülni tudják az összeget. A bankok szerepe az értékesítésben folyamatosan nő: a vezetők 35%-a vonna be pénzügyet az eladási folyamat valamely szakaszában, amely 6 százalékponttal magasabb érték, mint két évvel ezelőtt.

ÁTLÁTHATÓBB MŰKÖDÉS A LEGNAGYOBB CÉGÉRTÉK

A vállalatvezetők szerint a legnagyobb értéknövekedést az átlátható, jobban strukturált működéssel, tudatos marketing-kommunikációval, hatékonyabb munkaszervezéssel és több innovációval lehetne elérni. Ezek fejlesztéséhez a vállalkozások fele saját tőkét venne igénybe, de 22%-uk a pénzügyi finanszírozásban is lát fantáziát. A cégek 16%-a viszont ezek közül egyiket sem választaná, mert növekedni sem szeretne, úgy vélik, hogy a jelenlegi állapot a legmegfelelőbb a tulajdonosok és az alkalmazottak számára is egyaránt.

Budapest Bank

Nagyot esett a GKI fogyasztói bizalmi indexe decemberben

A GKI fogyasztói bizalmi index trendje ötödik hónapja, július óta csökken. A havi mérséklődés mértéke most decemberben volt a legjelentősebb (5,5 pont). November elején, még a járványügyi korlátozások bevezetése előtt ugyan átmenetileg minimálisan emelkedett az index, az év utolsó hónapjában mért -38,5 pont azonban megegyezik a tavaszi pánikot követő első hónap, azaz május még nagyon alacsony értékével.

Áprilisban legnagyobb mértékben a munkanélküliségtől való félelem erősödött. Itt december újabb romlást hozott, így decemberre az áprilisi zuhanásnak összességében mindössze egyharmadát sikerült eltüntetni.

A lakosság saját pénzügyi helyzetének alakulását az előző hónaphoz képest közepesen romlónak értékelte, így e mutató az áprilisi esés 40%-át tudta visszaépíteni. A magyar gazdaság jövőbeli helyzetének megítélése jelentősen romlott decemberben, az áprilisi zuhanásnak itt is csak 40%-át sikerült ledolgozni. Bár áprilisban a sokkhatás legkevésbé a lakosság saját jövőbeli megtakarítási képességének megítélését érintette, augusztusban jelentős romlás következett be, azóta alig változott az értéke. Decemberben kissé csökkent a fogyasztók inflációs várakozása. Ugyanakkor a nagy értékű tartós fogyasztási cikkek jelenlegi vásárlási feltételeit novemberhez képest közepesen romlónak érzékelték az emberek.

Csökkent az OECD-tagállamokban a munkanélküliségi ráta

Csökkent a munkanélküliségi ráta októberben a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) 37 tagállamában, de így is majdnem 2 százalékponttal haladja meg a koronavírus-járvány robbanásszerű elterjedését megelőző utolsó hónapban, februárban mért szintet – ismerteti az adatokat az MTI. Októberben 7,1 százalékon állt a munkanélküliségi ráta, 0,2 százalékponttal alacsonyabban a szeptemberi 7,3 százaléknál. Tavaly októberben 5,3 százalékon, idén februárban pedig 5,2 százalékon állt a mutató.

A nők körében 0,3 százalékponttal 7,5 százalékra, míg a férfiak körében 7,1 százalékról 6,9 százalékra mérséklődött a munkanélküliségi ráta. A munkanélküliek száma közel másfél millióval csökkent, a szeptemberi 47 millió 932 ezerről 46 millió 515 ezerre süllyedt októberben.

Az Európai Unióban 7,6 százalékon stagnált, az euróövezetben pedig 0,1 százalékponttal, 8,4 százalékra csökkent a munkanélküliségi ráta októberben. A világ hét legfejlettebb országából álló G7-csoportban 0,4 százalékponttal, 6,2 százalékra mérséklődött a mutató. Az OECD-tagállamok közül a legalacsonyabb, 2,9 százalékos munkanélküliséget Csehországban regisztráltak októberben, a legmagasabbat pedig Kolumbiában, 16,3 százalékosat. Magyarország esetében a szeptemberi a legutolsó adat. A munkanélküliségi ráta augusztusban és szeptemberben is 4,4 százalékon állt.

EURÓPAI TERV

a környezetbarát, intelligens és megfizethető mobilitás előmozdítására

Az Európai Bizottság a kibocsátáscsökkentésre, a versenyképességre, valamint a biztonságra fókuszáló, hozzáférhető és megfizethető, fenntartható és intelligens közlekedési rendszerekre vonatkozó stratégiát mutatott be, hogy a mobilitás terén végbemehessen a zöld és digitális átállás, és a közlekedés ellenállóbbá váljon a jövőbeli válságokkal szemben - közölte az uniós bizottság december 9-én.

A stratégia át kívánja alakítani az emberek és az áruk Európán belüli mozgásának módjait, és meg kívánja könnyíteni az emberek számára, hogy különböző közlekedési módokat kombináljanak utazásaik során. Minden közlekedési módnak fenntarthatóbbá kell válnia, ehhez pedig széles körben rendelkezésre kell állniuk a környezetbarát alternatíváknak – mondta Frans Timmermans, az európai zöld megállapodásért felelős ügyvezető alelnök a terv bemutatásakor az MTI tudósításában.

A bizottsági terv megvalósulása esetén 2030-ig legalább 30 millió kibocsátásmentes gépkocsi közlekedik majd az európai utakon. Legalább száz európai város klímasemleges lesz. A nagy sebességű vasúti forgalom Európa-szerte megkétszereződik, az automatizált mobilitás pedig széles körben elterjed. A stratégia szerint az 500 kilométernél rövidebb utakra tervezett csoportos utazásoknak szén-dioxid-semlegeseknek kell lenniük, és piaci forgalomba kerülnek a kibocsátásmentes tengeri hajók.

A bizottság azt kívánja, hogy 2035-ig piaci forgalomba kerüljenek a kibo-

Foto: Holland Külgügyminisztérium

Frans Timmermans, az európai zöld megállapodásért felelős ügyvezető alelnök

CSÖKKENŐ PÁLYA

Frans Timmermans, az európai zöld megállapodásért felelős ügyvezető alelnök a terv bemutatásakor elmondta, ahhoz, hogy az Európai Unió elérhesse az éghajlatváltozással kapcsolatos céljait, csökkenő pályára kell állítania a közlekedési ágazat kibocsátásait.

csátásmentes légi járművek is. 2050-ig pedig szinte minden személygépkocsi, kisteherautó, autóbusz és új nehézgépjármű kibocsátásmentes lesz. Megduplázódik a vasúti teherforgalom, a gyors összeköttetéseket lehetővé tevő, fenntartható és intelligens közlekedés érdekében pedig teljes mértékben működőképesé válik az úgynevezett multimodális transzeurópai közlekedési hálózat (TEN-T).

Ahhoz, hogy a közlekedés fenntartható lehessen, egyebek mellett a kibocsátásmentes szárazföldi járművek, hajók és repülőgépek, a megújuló és alacsony kibocsátású üzemanyagok és a kapcsolódó infrastruktúrák elterjedésének ösztönzésére van szükség, például 2030-ig 3 millió nyilvános elektromos töltőállomás létesítésével. Továbbá olyan intézkedéscsomagra van szükség, amely tisztességes és hatékony árképzést biztosít az egész közlekedési ágazatban – tette hozzá az uniós biztos.

Európai Számvevőszék: a válság miatt nőhetnek a tagországok közötti gazdasági különbségek

Noha az Európai Unió és tagállamai intézkedéseket hoztak a munkahelyek és a vállalkozások megmentésére, a koronavírus-járványnak régiónként különböző a hatása, valamint a tagállamok eltérő gazdaságtámogatási képessége miatt megnőhetnek a közöttük lévő gazdasági különbségek – közölte az Európai Unió luxembourgi központú számvevőszéke.

Pelczné Gáll Ildikó, az áttekintésért felelős számvevőszéki tag beszámolója szerint a tagállamok válságkezelési intézkedései megmentettek ugyan munkahelyeket és vállalkozásokat, de elkerülhetetlenül megnövekedett a költségvetési hiányt. Elmondta, a számvevőszék annak kockázatát látja, hogy a következő években a megnövekedett költségvetési hiány fékezheti a gazdasági konvergenciát. „Az uniós kormányzás a jövőben azzal a kihívással fog szembenézni, hogy oly módon kell megterveznie a szokványos szabályokhoz való visszatérést, illetve az új szabályokat, hogy az a tagállamokban ne hátráltassa a világjárványt követő helyreállást, és ne ártson az adósság fenntarthatóságának” – fogalmazott Pelczné Gáll Ildikó.

Az áttekintés szerint a járvány által okozott gazdasági sokkra reagálva a tagállamok a költségvetési intézkedések széles körét fogadták el gazdaságuk támogatására. Az intézkedések zömét kitevő munkahelymegőrzési és állami támogatási programok eddig segítettek elhárítani a tömeges elbocsátásokat. A nemzeti költségvetési intézkedések azonban jelentősen meg fogják növelni az országok költségvetési hiányát és államadósságát. A számvevőszék figyelmeztet a tagállamok közötti gazdasági eltéréseknek

és az egyenlő versenyfeltételek torzulásának kockázatára is.

A számvevők elemzésükben kiemelték, hogy az unió rugalmas gazdasági koordinációja megengedte a tagállamoknak, hogy költségvetési ösztönzőkkel, ideiglenes állami támogatással és a költségvetési felső határok felfüggesztésével enyhítsék a kibontakozó gazdasági válságot. Az unió ezenkívül mozgósította a rendelkezésre álló forrásokat, és új biztonsági hálót hozott létre a vállalkozások, a kormányok és a munkavállalók számára.

Emlékeztettek: az Európai Tanács júliusban egyezett meg az unió következő hétéves költségvetésnek és a koronavírus-járvány okozta károk helyreállítását célzó alap 1800 milliárd eurót kitevő költségvetéséről, ami – szavaik szerint – támogatni fogja a fenntartható és ellenálló helyreállítást. Az uniós számvevőszék azonban figyelmeztet: nem szavatolható, hogy ezek az intézkedések elősegítik a fenntartható növekedést, és növelik a tagállamok közötti konvergenciát. A támogatás eredményessége döntően attól függ, hogy mennyire képes kezelni a válság tényleges hatásait, illetve növelni a tagállamok kapacitását gazdaságuk támogatására és új intézkedések megfelelő végrehajtására – tették hozzá.

MTI

Foto: AG Gymnasium Meile

Pelczné Gáll Ildikó,
az Európai Számvevőszék
magyar tagja

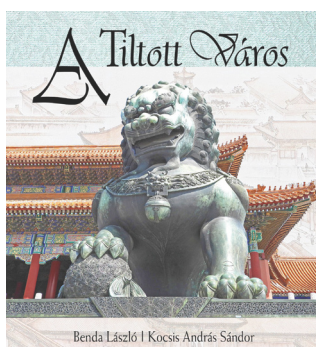
A Tiltott Város itt kitárul

A világ egyik legcsodálatosabb építészeti remekébe visz ez a hozzá méltó album. A 15. század eleje Kína hirtelen fellángoló, ám hamar kihunyó aranykora volt. Akkoriban messze a világ legerősebb hatalma, a tudományok, a technikák és a technológiák számos területén nagyon is megelőzte fejlettségben Európát. Ekkor építtette Jung-lő császár az ország új fővárosában a palotakomplexumát, a fallal övezett Tiltott Várost, „amelyhez a tervrajzokat egy taoista szerzetestől kapta, aki kifejezetten ezért ereszkedett alá az égből.”

A Tiltott Város nevét, amint azt az Encyclopaedia Britannica írja, onnan kapta, hogy oda az alattvalók közül csak kevesen léphettek be. Még a kormányzati tisztviselők és a császári család is csak korlátozott lehetőséget kapott erre, egyedül a császár járhatott benne tetszése szerint. Az új főváros ezzel megszületett, és a Peking („Északi Főváros”) nevet kapta.

A nagyság, amely a Tiltott Város mögött állt: Ekkoriban Peking területe 15-szöröse volt a korabeli Londonénak, lakosai ötvenszer annyian voltak. Kína flottái felfedező utakon körülhajózták a világot, eljutottak Észak-, Közép- és Dél-Amerikába, a Déli-sarkvidékre, Ausztráliába, Grönlandra, Izlandra. A vezető hajók a legjobb európai hajókat messze felülmúló méretekben, jóval felettük álló minőségű anyagokból, konstrukciókkal és technológiákkal készültek, ezért a hajózási teljesítményük és a tengerállóságuk is sokkal megelőzte amazokat. A felfedezőnek kiküldött hajókon 30 ezer tengerész szolgált, logisztikai felszereltségük lehetővé tette, hogy három hónapnál tovább is hajózzanak, legkevesebb 7.200 km utat tegyenek meg a készleteik frissítése nélkül. A legdöbbenetesebb kínai előnyt az expedíciós törekvések mögött álló szemléletben találjuk. Jung-lő Kína kereskedelemre alapozott hatalmát akarta terjesztetni, s ehhez tudományosan is feltárni, megismerni a világot. Hajói ezért tudósok, mérnökök, technikusok egész hadát is magukkal vitték.

A császári komplexum döbbenetes méretei: „Az 1406 és 1420 között 72 hektáron épült komplexum 980 megmaradt

Benda László –
Kocsis András Sándor:

A TILTOTT VÁROS

Kossuth Kiadó, 2020

épületből, köztük több mint 90 palotából, bennük 8.707 helyiségből áll. Az építkezésen 200 ezren dolgoztak. A moszkvai Kreml vagy a párizsi Louvre háromszor, a Vatikán kétszer elférne benne. A szigorúan zárt negyed végül 24 kínai császár otthonává, és végtelen hatalmának szimbólumává válhatott. Peking egyetlen épülete sem lehetett magasabb, mint a császárvárost övező falak, és nem lehetett díszesebb, mint a paloták.” (Idézetek a könyvből.)

A kultúra, benne az építészet és a művészet ilyen szédítő gazdagsága mindig ráébredt, hogy igazán látni és érteni segítő idegenvezető nélkül csak a töredékét kapjuk az élménynek. Igaza van a Kossuth Kiadó ajánlójának: hasznos „szakavatott kísérebbe kapaszkodunk, hogy megértsük a sárkányok és teknősök, darvak és elefántok, színek és formák szédítő kavalkádját. Az album lapozása közben Kocsis András Sándor – az utazás, a szobrászat és a fotózás szerelmese – fotói, valamint Benda László szakújságíró összeállítása révén mélyebb bepillantást nyerhetünk a palotanegyed rejtekeibe, esetleg korábban itt szerzett élményeinket is feleleveníthetjük.”

Kocsis András Sándorról tudni érdemes, hogy 1990 márciusa óta vezeti a Kossuth Kiadót, majd a kiadó-csoportot, és 2019-ben egyike volt a 15 külföldi író-, fordító- és kiadónak, akik megkapták Kína legrangosabb könyv-szakmai díját az érdemeikért, amelyeket Kína és a kínai kultúra nemzetközi megismertetésében szereztek.

Dr. Osman Péter

